

Ativitèdes de la Banca del Temp ladina

La Banca del Temp ladina de Fascia met a jir ence chest uton na lingia de evenc leé a la sanità. A la basa de dut l'é l barat del temp: temp che ven dat e temp che se pel rezèiver. Ven lurà da spes adum a outra sociazions de volontariat che pel meter a jir projec, al dò de la lege numer 8 del 2000. Vigni sozio pel meter a la leta velch ora de sie temp del dut deband a un auter sozio, dajan coscità sia competenzes, sia bona man e sia averda. La ores

vegn dombrèdes da la Banca del Temp che gestesc coscità l barat, al dò de la esigenzes, con n sistem de credic'. Corsc, lezioms, aiut te cesa, cura de la persones, organizazion de evenc, dapò regoeta de magnadives adum a "Avisio Solidale" e regoeta de materiei, anter la ativitèdes che les é dò a smaorer. Dal 2011 se à metù n pè ence la sezion fasciana: anchecondi la ten ite na trentina de sozi beleche duc' atives, disc Floriano Bernard de Pera coordinator del grop.

L proget dedicà a la Sanità é ruà chest uton a sia seconda edizion; "Son e Sanità", l'argument de l referat stat i dis passè, tegnù da l'esperta, la dotora e chirurga de Monza Carla Oggioni. Da la calità del son depend noscia sanità e equilibrie psico-fisich. De net ven fat n reset de noscia energies, ven potenzià la memoria e metù orden te nesc pensieres, à recordà la dotora. Trata é vegnù la fajes del son, al dò de la enrescides neves de la neuroscienze; amò rejonà é



Una foto panoramica della valle di Fassa

vegnù de la valuta dei insomesc, che revereda l 20% del son. Dormir pech e mel é fator de rijie per doenter veies dant del temp e per velguna patologies, a serà sù l'esperta Oggioni. Ades de otober va inant la ativitèdes de la lia: ven regoet amò la operes d'ert de la scomenzadiva "Artisc per Passatemp" che les sarà dapò metudes fora te na mostra che sarà endrezeda aposta, a la leta de ducchenc'. Chi che à entres é preé de se fèr inant. Maor enformazions se pel les aer da Floriano Bernard che respon al numer de fonin: 335.1231564.

m.d.

LADINO

CIMBRO

Vor zboa djar dar per, est dar bolf, di natur iz hèrta a segno merar bille baz vor a zen djar. Makma no gian in balt àna zo vörtase?

di Luca Zotti

Una fototrappola automatica ha immortalato un esemplare di lupo nei boschi di Folgaria. La fotografia è la conferma di quanto si sospettava ormai da tempo: questo predatore si aggira nelle foreste degli Altipiani dal mese di febbraio. È probabile che sia un esemplare proveniente dai boschi della Lessinia.

'Z iz gest ploaze mánat bo da di forestél soin gest aft soine tritt un est a fototrappl hatten abeginummp: dar bolf lebet in di beldar vo dar Zimbar Hoachebene. Sidar fevraro vo haür allz hatt gimacht gloam ke ditza billes vich hatt givuntet haus aft ünsarne pèrng. An earst di tritt in snea bo da hãm parirt von an groazan hunt, ma àna di sèlnen von an mãm sem nãmp. Biane spetar pummandar un vlaisch vo àndre vichar gitöatet un gilazzt in bårt, untar in snea. Un est di foto bo da zoang in bolf. 'Z iz na palle zo vorstiana vo bo dar iz hergirift, ànka az ma sait quase



Di foto von forestél vo Folgrait

Nicola Panelatti Arc. Foreste e Fauna PAT

sichar ke 'z iz ummandar von sèlnen bo da vo a par djar lem in di beldar vo dar Lessinia. In di lestin 25 djar ditza vich iz nã zo süacha zo venna soi platz in Trentino. In ünsarna provintz, niamat bo da iz lente haüt, gidenkten zo hoba no gisekh a bolf aft dise saitn. Vor zboa djar dar per, est dar bolf, di natur iz hèrta a segno merar bille baz vor a zen djar. Makma no gian in balt àna zo vörtase? Di laüt von Servitzio Beldar un Bille Vichar vo dar Provintz vo Tria khön ke bar man sogetàrn zo giana na sbem àna

zo schauganaz hintar in rukhn: dar bolf iz "znirt" umbromm stördje un film hãnen gimacht gloam asó. 'Z iz ginumma khön ke in Amerika von North bo da lem 60.000 bölf, sidar von djar 1900 lai zboa laüt soin gistorbet gitötet vo ditza vich, un ditza iz khennt vür in tortimitt in groaze beldar gantz vort bait von lentar. Ànka azmen trofft pinn bölf, dar bolf iz vill mindar znirt baz dar per, khönsa di forestèl. Bia no – azzar iz asó guat - khinta vür ke dar töatet ploaz öm, alle in an stroach, un vill mearar baz di sèlnen bo dar iz

guat z'ezza? Stianate aft daz sèll bo dar khennt gischribet affon sito internet "Orso e grandi carnivori" vo dar Provintz, asó baz iz zo vorstiana pitt daz sèll bo da iz in soi hirn: dar bolf iz gibont zo giana a katza vo bille vichar bo da soin biane un bo da soin guate loavar. Azzar vint vichat gizüglt nãmp in lentar, nimear guat zo vonkiana, dar pökhtar daz merarste azzar iz guat zoa zo vrezzase in meararna zait. Dar bolf kheart bidrumm atz vlaisch ànka an mánat spetar.



Nou en òcker

I contadini della valle non hanno finito di andare in campagna, perché c'è chi raccoglie ancora. La mattina si vestono pesante e con poca voglia si recano nel campo, le prime ore sopportano il freddo, poi però, esce il sole che scalda un po' le dita infreddolite. La sera però, si vede la soddisfazione nei loro occhi.

S ist herbest ont s heift u' za kemmen kòlt, ober de pauern hom nou nèt garift en de acker. S hõt nou ber as steat au en de vria ont geat en òcker ver za verdea'n se s proat va de boch. Men leigt se dick u': a por bòrma jackn, eppes za hòltn bòrm der hòls ont de hantschegeer en de hent, avai en de vria, en an moment, teat men se pfrearn. An frucht, ober, derhòltet se ont raift bail as ausbende ist vrisch aa. Der raift lonksom ont men klaupt en aro òll vimf,

secks to aa: s ist de mora. Pauern as hom ano more, hõt s der an schea'n numer, zbischn Oachpèrg ont Vlarotz, ont òll òcker hòt de sai' rèchte zait za raiven. En Oachpèrg ont en de nideren platz, hòt men schoa' u' gaheift en de hòlm van agst za klaum ont iaz, hòt men sa laischiar garift aa, ober s hòt òndera heachera platz, en Vlarotz, bou sait men noch za klaum de mearestn en de doin tang. S kimmpt a ker der loat en de vria: miasn austea' ont plaim ausbende en kòlt, ober dòra, zobenz, bail men hòt sa aroklaupt ont secht men de òrbet as men hòt gatu', geat au' a lachl en tschicht ont men keart um hoa'm kontent. De earstn stunnen en de vria miast men aushòltn, uma o'adleva, kuckt aeraus de sunn ont semm en an moment, berment se. Var derbail geat s asou, ober s kimmpt òlbe kelter ont men hofft za meing sa

Aa benn asubende ist kòlt ont vrisch, de pauern, meing nou nèt ròstn ont en de vria, leing se dick u' ont gea'n as de òrbet

bòlten aroklaum, avai a vòrt as s pfreart, meicht men song za hom laider garift. Men hofft as tuat a jor abia vertn oder almen, schea' ver en gònze dös mu'net asou za meing hom de fruchtn as men hòt òrbet gahòp za setzn ont noschaung. Chiara Pompermaier

MOCHENO

